

PVA aanpak extreme woningvervuilingen in Zuid Holland Zuid

Aan	Algemeen Bestuur
Van	Ilona van den Boogaard (GGD ZHZ)/Gonnie Joosten
Datum	16-5-2023
T.B.V.	PVA Aanpak extreme woningvervuiling (Regio Zuid-Holland Zuid)

Inleiding

In deze notitie doen wij een voorstel voor een plan van aanpak in het kader van het versterken van de aanpak bij extreme woningvervuiling.

In Zuid-Holland Zuid komen meldingen van vervuilde woonsituaties binnen bij het meldpunt Zorg en Overlast. Woningvervuilingen zijn van alle tijden en kunnen bij iedere burger optreden. In 2018 is geconstateerd dat het aantal meldingen over woningvervuiling toenam. Deze toename werd vooral zichtbaar bij personen in kwetsbare situaties waarbij sprake is van een psychiatrisch toestandbeeld, stoornissen binnen het autistisch spectrum en bij alleenstaande ouderen. Deze doelgroep kenmerkt zich doordat er geen of nauwelijks sprake is van een sociaal netwerk dat een bijdrage kan leveren in het bieden van passende ondersteuning. In 2020 leek het aantal trajecten iets te stabiliseren maar in 2021 en 2022 zien we opnieuw een stijging van het totaal aantal situaties en daarbinnen van het aantal situaties waarbij sprake is van een koopwoning.

Het aantal trajecten woningvervuiling

Zoals in onderstaande tabel te lezen is, laat het aantal trajecten extreme woningvervuiling in de regio Zuid Holland Zuid vanaf 2021 wederom een stijging zien. In 2018 constateerden we ook een toename maar bleef de doorlooptijd per traject gelijk. In 2021 zagen we ook de doorlooptijd per traject toenemen. Daarnaast constateerden we meerdere knelpunten waardoor er beperkingen ontstonden in het organiseren van een doorbraak. In de (half) jaarlijkse OGGZ verantwoordingsrapportages is er vanaf medio 2021 met de beleidsadviseurs gesproken over deze knelpunten en oplossingsmogelijkheden. Kort samengevat gaat het hierbij om de volgende knelpunten:

1. Beperkte financiële middelen cliënt;
2. Wachttijden WMO c.q. beperkte inzet mogelijkheden WMO consulent op kort termijn
3. Taken, rollen en verantwoordelijkheden binnen gemeenten zijn onduidelijk

Een uitgebreide, inhoudelijke toelichting is beschikbaar in de (half)jaarlijkse OGGZ verantwoordingsrapportages 2021 en 2022. Hieronder een vergelijking in het aantal trajecten tussen 2021 en 2022, waarbij de GGD inzet heeft gepleegd in de aanpak.

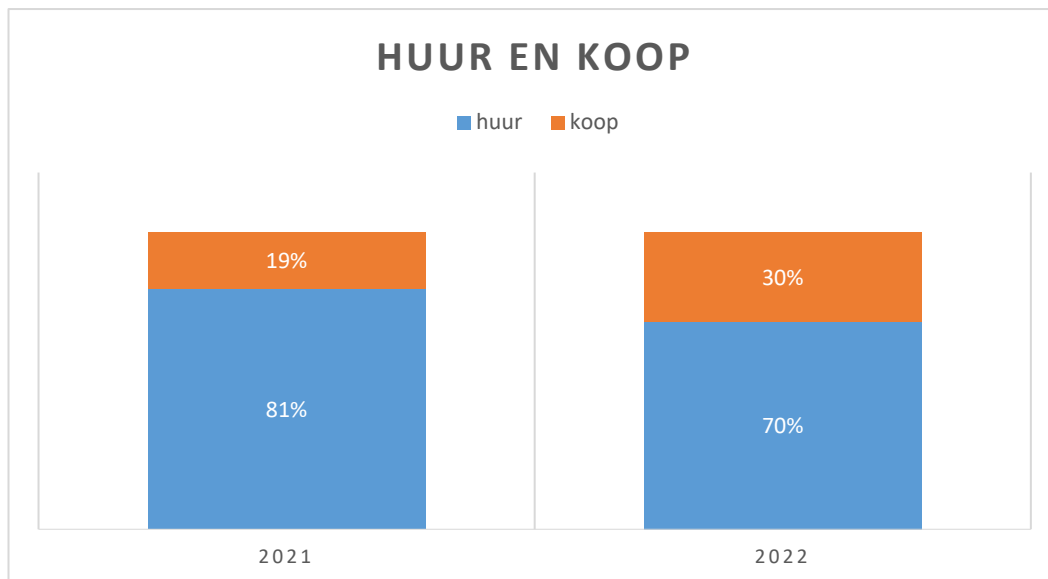
Gemeenten	2018	2019	2020	2021	2022
Dordrecht	55	64	55	51	60
Zwijndrecht	7	5	8	4	6
Papendrecht	3	8	2	1	2
Hendrik Ido Ambacht	3	1	3	2	6
Alblasserdam	2	2	2	2	4
Hardinxveld Giessendam	2	1	0	2	1
Molenlanden	2	3	4	0	3
Gorinchem	7	5	2	6	2
Sliedrecht	4	5	1	1	3
Hoeksche waard	2	2	0	4	0
	87	96	77	73	87

NB Het betreft hier het totaal aantal trajecten, huur- en koopwoningen, ongeacht doorlooptijd

Verschil huur en koopwoningen

Zoals beschreven in de Adviesnota woningvervuiling bedraagt de gemiddelde doorlooptijd van een traject woningvervuiling bij een persoon met een huurwoning (peildatum 1-1-2023) 296 dagen. De gemiddelde doorlooptijd in het geval van een koopwoning bedraagt 644 dagen. Dat betekent dat de inzet van de GGD functionaris met expertise op dit gebied in deze laatste trajecten 2x zoveel inzet vraagt om te komen tot een afronding. Daarnaast zien we dat het percentage van trajecten rondom personen met een koopwoning waar sprake is van extreme woningvervuiling fors toeneemt, een stijging van 10% per jaar.

Hieronder een grafiek die de verschillen tussen huur- en koopwoningen aangeeft in 2021 en 2022.

Kosten per traject stijgen

Bovenstaande ontwikkeling is niet alleen zorgelijk omdat het aandeel situaties waarin sprake is van een koopwoning steeds groter wordt, maar ook het totaal aantal meldingen waarin sprake is van extreme woningvervuiling neemt toe. In 2020 was het aantal trajecten 77 en inmiddels is dat (wederom) gestegen naar 87 trajecten. Dit leidde tot een begrotingsoverschrijding, achteraf factureren waardoor ten slotte het trajecttarief jaarlijks werd verhoogd.

In de aanpak wordt daar waar mogelijk altijd eerst inzet vanuit sociale (wijk) teams georganiseerd en kunnen de GGD professionals vanuit hun expertise advies geven. Echter wanneer de mate van vervuiling dusdanig extreem is en de onderliggende problematiek zeer complex is, wordt een traject gestart bij de GGD vanuit de methodiek 'aanpak extreme woningvervuiling'.

Jaarlijks worden de tarieven per traject opnieuw geëvalueerd en bijgesteld op basis van gemiddelde netto inzet in uren en de gemiddelde doorlooptijd van alle trajecten die in de voorgaande periode zijn uitgevoerd. Op basis van deze uitkomsten zijn de traject tarieven in 2020, 2021 en 2022 jaarlijks verhoogd. Hieronder een overzicht:

Jaar	Gemiddelde netto ureninzet	Trajecttarief
2020	20 uur	€1679,51
2021	20 uur	€1724,95*
2022	25 uur	€2156,19

**jaarlijks wordt het loontarief vastgesteld conform de bijdrageverordening van de DG&J. Het betreft hier de inzet van een professional in schaal 10 die netto 1350 uur inzet pleegt op jaarbasis.*

PVA aanpak extreme woningvervuilingen in Zuid Holland Zuid

Door de toename in het aantal trajecten en het aandeel daarin van personen met een koopwoning is er in 2022 een prognose gemaakt van de nieuwe tarieven. Indien er geen aanvullende interventies volgen vanuit gemeenten op trajecten met een koopwoning dan zullen de tarieven wederom gaan stijgen. We verwachten dat de uren inzet van de professional gemiddeld zal gaan uitkomen op 35 uur (netto). Hierdoor komen we op het volgende uit

2023	35 uur	€3121,64
------	--------	----------

NB Hierbij is gerekend met het loonkostentabel 2023, schaal 10

Op basis van het gemiddeld aantal trajecten (81), dat in 2021 en 2022 is uitgevoerd, betekent dit een overschrijding van de begroting op OGGZ. Het gaat daarbij om een overschrijding van €60.000 wat neer komt op 0,5 fte.

Plan van aanpak

De aanpak extreme woningvervuiling mist, bij personen met een koopwoning, een belangrijke schakel namelijk de gemeente. Het huidige werkproces is onvoldoende ingericht om bij deze personen doorbraak, drang of dwang te realiseren. De samenwerking met de gemeentelijke functionarissen die een rol kunnen spelen in de aanpak is cruciaal om de efficiëntie en de effectiviteit te verhogen. Om dit te realiseren is een plan van aanpak nodig dat stapsgewijs wordt uitgevoerd met de 10 gemeenten.

In het plan van aanpak willen we de volgende zaken bereiken:

- Inzet gemeentelijke functionarissen bij start traject Extreme woningvervuiling bij koopwoningen;
- Rollen/ verantwoordelijkheden/ taken vastleggen binnen de aanpak extreme woningvervuiling

Het eindresultaat

Er is een werkproces waarin bij aanvang van een situatie die betrekking heeft op woningvervuiling in een koopwoning, gemeentelijke functionarissen worden toegevoegd aan het kernteam. Zij kunnen ingezet worden bij doorbraak, bij drang of zelfs dwang. Belangrijk is vooral dat er helderheid is in afspraken m.b.t. rollen en verantwoordelijkheden.

Tijdspad

Stap 1

In bijlage 1 is een overzicht terug te vinden van alle functionarissen die nodig (kunnen) zijn in de aanpak extreme woningvervuiling bij personen met een koopwoning. In de eerste stap is het wenselijk om deze lijst te delen met iedere gemeente zodat inzichtelijk wordt welke functionarissen beschikbaar zijn voor het bespreken van het werkproces.

- ➔ Er dient per gemeente een beleidsadviseur beschikbaar te zijn. Deze is in eerste instantie kartrekker en daarna eigenaar van de aanpak. Hij/zij verzamelt de juiste functionarissen bijeen voor vervolgstap 2. Het verdient aanbeveling wanneer deze functionaris portefeuillehouder blijft van deze aanpak binnen de gemeente.

Stap 2

De aanpak extreme woningvervuiling is een bestaand werkproces waarin de expertise van de reeds betrokken professionals, de methodiek en de 'best practices' is verweven. Deze werkwijze blijft in de toekomst bestaan. Aan dit werkproces worden de stappen toegevoegd om een doorbraak te realiseren in situaties waarin sprake is van een koopwoning. Concreet betekent dit dat er wordt aangegeven i.o.m. de betreffende functionarissen wanneer welke functionaris in beeld komt bij de aanpak van extreme woningvervuiling. Het doel is dat er een werkprocesbeschrijving wordt opgeleverd die eenduidig is en die toepasbaar is in alle 10 gemeenten.

- ➔ De aangewezen functionarissen krijgen een rol in de aanpak, deze is structureel van aard maar wordt ingezet indien nodig zoals beschreven in het werkproces. De betrokken functionarissen dienen tijd en ruimte te hebben om bij deelname in het kernteam ook daadwerkelijk direct te kunnen acteren.
- ➔ De DGen J kan indien gewenst zorgdragen voor kick off en een platform organiseren of begeleiden waar kennis en ervaringen gedeeld kunnen worden.

Stap 3

Gegevensverwerking opstellen (i.s.m. FG) en totale werkproces borgen in samenwerkingsafspraken die symbolisch worden ondertekend.

- ➔ In overleg met de Functionarissen gegevensbescherming wordt het werkproces aangevuld met de benodigde gegevensverwerking, de (wettelijke) grondslagen in het kader van de AVG.

PVA aanpak extreme woningvervuilingen in Zuid Holland Zuid

Bijlage 1 Taken en rollen van alle partijen in de aanpak woningvervuiling

Een aanpak van extreme woningvervuilingen vraagt om een goede samenwerking tussen diverse partijen. Belangrijk in deze samenwerking is helderheid in afspraken m.b.t. rollen en verantwoordelijkheden. In onderstaand overzicht willen wij deze rollen en verantwoordelijkheden verduidelijken

organisatie	Rol en verantwoordelijkheden	Contactgegevens
GGD ZHZ meldpunt Zorg en Overlast	- Meldpunt Zorg en Overlast ontvangt signalen en meldingen van zorg en van overlast, - neemt die in behandeling, - wijst procesregiehouder aan - bewaakt voortgang op eerdere meldingen.	meldpuntzorgenoverlast@ggdzhz.nl
GGD expertiseteam Woningvervuiling:	- Neemt de melding in behandeling en onderzoekt wie reeds bekend is of mogelijk contact heeft met de cliënt. Legt contacten met de betrokkenen en voert een eerste verkenning uit, zo mogelijk direct met andere partners. - Coördineert de beoordeling, zet de aanpak in gang, monitort de voortgang totdat de zaak beheersbaar of opgelost is. - Voert regie in reguliere en complexe meldingen. - Relatiemanagement met ambulance, politie, ziekenhuizen, sociale diensten, woningcorporaties, gemeenten (OOV), wijkmanagers, bouw & woningtoezicht / omgevingsdienst, brandweer, politie, Leger des Heils, kringloopwinkel en schoonmaakbedrijven. - Realiseren ambulante ondersteuning zoals begeleiding bij schoonmaak en nazorg en vragen de bijbehorende WMO indicaties aan. - Aansluiten bij landelijke expertise pools, zoals bij GGD-GHOR kennisplatform hoarding.	Teamwoningvervuiling@ggdzhz.nl Procesregisseurs: Pauli Roedolph, Ruben Breugelmans, Arina Oomen en Conny den Boer
GGD Milieu & gezondheid	Binnen de GGD-ZHZ is een team 'technische milieukunde' beschikbaar om risico's op de gezondheid te beoordelen, zoals schimmels in de woning.	Nog invullen
Sociaal Team, signalering en waakvlamfunctie	- Signaleren van zorgen en ernstige vervuiling. - Gaat desgevraagd mee op huisbezoek (per gemeente verschillende afspraken). - Verzorgt indien mogelijk indicaties voor zorgaanbieder WMO (in meerdere gemeenten niet mogelijk, kan alleen via SDD/Avres). - Het sociaal team is de deskundige rondom lokale netwerken.	Contactgegevens per gemeente Naam + mailadres

PVA aanpak extreme woningvervuilingen in Zuid Holland Zuid

	- Stelt een waakvlamfunctie in die langdurig contact onderhoudt met de betrokkene. Deze functionaris schaaft op wanneer de situatie hier om vraagt.	
Bouw & woning toezicht	Bouw & woning toezicht¹ houdt toezicht op naleving van bepalingen in de Woningwet, het Bouwbesluit, de Algemene Plaatselijke Verordening en Bestemmingsplan en treedt – indien noodzakelijk – handhavend op tegen geconstateerde overtredingen, met name bij gevaarlijke situaties in een woning, zoals bij voorbeeld brandgevaar, belemmering van vluchtroutes en ernstige geuroverlast voor omwonenden en zindelijkheid van de woning. – Zij kan namens het College van burgemeester en wethouders besluiten tot gedwongen opruiming en/of schoonmaak van een woning. – Zij voert regie in (initieert en bewaakt) het handhavingstraject en treedt zo nodig op in bezwaar- en (hoger) beroepsprocedures. Is bevoegd door de gemeente voor het afgeven van machtiging tot binnentreden.	Contactgegevens per gemeente Naam + mailadres
Portefeuillehouder gemeente	De gemeente heeft een beleidsadviseur aangewezen die portefeuillehouder is rondom de aanpak extreme woningvervuiling. Deze beleidsadviseur draagt bij aan: – Ontwikkeling en borging van het lokale werkproces rondom de aanpak extreme woningvervuiling. – Is aanspreekpunt voor betrokken partijen bij knelpunten en (dreigende) escalaties. – Is bevoegd om bij escalaties over te gaan naar bestuurlijke maatregelen zoals het opleggen van een gedragsaanwijzing.	
Brandweer ZHZ	– De brandweer waarschuwt én adviseert de bewoner over veiligheid en brandgevaar en stimuleert zo diens zelfwerkzaamheid en verantwoordelijkheidsgevoel. – De brandweer onderbouwt desgewenst op verzoek van de GGD/OZHZ/ gemeente de brandveiligheidstoestand in de woning met een berekening van de vuurbelasting en risico inventarisatie t.b.v. omwonenden.	
Politie	– De wijkagent signaleert en adviseert. – Zij ondersteunen in acute en onveilige situaties bij het binnentreden van de woning.	

¹ Voor gemeente Dordrecht geldt dat deze taak is belegd bij Omgevingsdienst Zuid Holland Zuid

PVA aanpak extreme woningvervuilingen in Zuid Holland Zuid

	- Ondersteunt de GGD bij huisbezoeken en houdt indien nodig contact met de bureu. - De wijkagent neemt desgevraagd deel aan de werkgroep, om de situatie te beoordelen en de voortgang te bespreken.	
Dierenpolitie	- Belast met controle op dierenwelzijn en hanteren van de Wet dieren.	

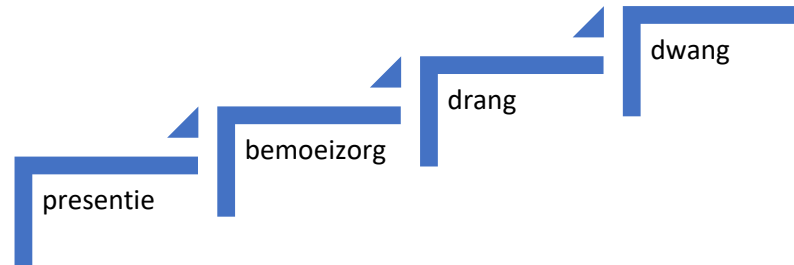
Openbare Orde Veiligheid	Aanspreekpunt bij gemeenten m.b.t. geconstateerde problemen en de noodzaak tot interventie vanuit gemeente indien sprake is van woonoverlast.² - De gemeente kan kiezen om in de APV³ op te nemen Wet aanpak woonoverlast en daarmee instrumenten in handen hebben om te handhaven op woonoverlast.	Contactgegevens per gemeente Naam + mailadres
Sociale Diensten/ WMO	- WMO geven passende indicatie binnen de WMO; - Adviseren en ondersteunen bij een evt. route richting WLZ.	-
Verhuurder	De verhuurder geeft signalen tijdig door aan het Meldpunt Zorg en Woonoverlast en is betrokken bij de aanpak (Methodisch Opruimen of Veilig Verzamelen). De woningcorporatie of particuliere verhuurder heeft op grond van het huurcontract, de Woningwet, de Gemeentewet en het Burgerlijk Wetboek zeggenschap over het gebruik van de woning en de mate van getolereerde overlast en is verantwoordelijk voor de overlast die de huurder veroorzaakt en moet stappen ondernemen om de woonoverlast te stoppen.	

² In elke gemeente is de uitvoering van de aanpak Wet Woonoverlast anders ingericht. In de gemeente Dordrecht betekent het dat de wijkmanager regie voert, op basis van afspraken in het protocol Woonoverlast. Wijkmanagers vallen niet onder de afdeling Openbare Orde & Veiligheid

³ De Algemene Plaatselijke Verordening (APV) is de meest bekende gemeentelijke verordening. In de Algemene plaatselijke verordening (APV) worden onder andere voorschriften gegeven op het gebied van de openbare orde en veiligheid in de breedste zin van het woord.

Bijlage 2 Escalatieladder

Hoewel het uitgangspunt is om te komen tot een verbetering van de leefomgeving van de bewoner en voor diens omgeving in het vrijwillig kader, kennen we in de praktijk situaties welke niet op deze manier tot een goed traject komen. We werken hierin met een escalatie model.

In deze procesbeschrijving benoemen we de stappen die gemaakt worden in iedere trede.

Trede 1 presentie

Er wordt contact gezocht met de bewoner in haar/zijn eigen omgeving. Het contact is, voor zover veiligheid dat toelaat, gericht op het winnen van vertrouwen en inleven in de wereld van de bewoner. Er wordt niet direct gestart met hulp bieden, maar als eerste gewerkt aan het opbouwen van het gevoel dat er naar haar/hem geluisterd wordt. Feitelijk wordt over de vervuiling heen gestapt met als doel een goed contact op te bouwen met de betrokkene. Dit leidt niet altijd gelijk tot een schoonmaak. Het maken van (piep)kleine stappen in deze fase is belangrijk. Bijvoorbeeld het vrijmaken van een gangpad of vervangen van een kussen.

→ GGD maakt afspraken met betrokkene, indien geen contact kan worden gemaakt volgt Trede 2: inzet bemoeizorg.

Trede 2 Inzetten Bemoeizorg, bij geen contact Bemoeizorg richt zich op mensen die zelf geen hulpvraag stellen, maar waar wel sprake is van problematiek op meerdere leefgebieden. Het betreft intensieve zorg en integrale hulp op gebied van psychiatrie, verslaving, wonen en maatschappelijke integratie. Het betreft een specialisme welk ingezet kan worden om het contact tot stand te brengen.

→ De GGD blijft betrokken bij het proces en volgt de inzet van bemoeizorg. Het is in deze trede mogelijk om gezamenlijk op te treden richting cliënt en bij de contactopbouw de bemoeizorg weer af te bouwen.

Trede 3 Inzetten Drang

Bij het uitblijven van een eigen motivatie is een volgende stap om zo nodig druk op te voeren. Hier start ook het inzetten van het kernteam dat bij aanvang van het traject betrokken is. Uitgangspunt moet hierin blijven dat de doelen die men hiermee hoopt te bereiken ook daadwerkelijk in het belang zijn van de bewoner. Bij drang is er nog een keuzemogelijkheid van de bewoner, ook al is dit niet altijd vrijblijvend. Indien iemand van de brandweer of de woningcorporatie aansluit om de procedures uit te leggen en kaders te stellen is dan helpend. Het denken vanuit kaders met een tijdvak en minimale veiligheidseisen is dan van belang. Deze kaders en tijdspad komen in het plan van aanpak.

Stap 4 Dwang

Als laatste stap kan worden overgegaan tot dwang. Aan dwangmaatregelen ligt altijd wet en regelgeving ten grondslag. Een heldere toelichting staat ook op: <https://www.hetccv-woonoverlast.nl/interventies/wisselwerking-instrumenten-gemeenten-en-verhuurders>

Het uitvoeren van dwangmaatregelen vraagt om een helder overzicht van rollen en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen. Hierbij zijn de volgende wetten en regelgeving van belang:

- Bouwbesluit⁴ (m.b.t. staat van gebouw/woning en risico op verzakking, instorting etc.)
- WvGGZ m.b.t. afgeven van een zorgmachtiging of een gedwongen opname
- Wet Zorg en Dwang
- Wet dieren m.b.t. dierenwelzijn en gronden tot in beslag name
- Woningwet eventueel in combinatie met Huurrecht rondom ontbinden huurovereenkomst
- Wet Aanpak Woonoverlast: het is een gemeentelijk besluit wat is opgenomen in de APV en daarmee komen instrumenten beschikbaar komen van instrumenten
- Art 151D van de Gemeentewet (betreffende betreden van woning c.q. het afgeven van een gedragsaanwijzing "onder last").

⁴ Wet bouwbesluit, Artikel 2.9. Aansturingsartikel: Een te bouwen bouwwerk kan bij brand gedurende redelijke tijd worden verlaten en doorzocht, zonder dat er gevaar voor instorting is